

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 28 dec. 1951

Mede voor Minuor en Scheepvaart. Referte mijn telegram 296.

Toen ik gisteren liet informeren of het antwoord van de Indonesische Regering op het Nederlandse schikkingsvoorstel reeds gereed was, werd door Luar Negeri medegedeeld, dat de zaak nog in beraad was. Tot op dit moment (Vrijdag 13.30 uur) heb ik niets nader vernomen.

Ik zou willen voorstellen onzerzijds thans niet meer bij de Indonesische Regering op deze aangelegenheden aan te dringen: zulks zou de indruk vestigen, dat wij ons in een zwakke positie denken, wat mijns inziens geenszins met de werkelijkheid overeenkomt.

Bij de beoordeling van onze verschillende gestes moeten wij mijns inziens tevens rekening houden met onze positie mocht de verhouding tussen beiden landen ooit voor het internationaal forum komen.

Nu kan men zich mijn inziens wel indenken dat een internationaal lichaam of vreemde mogendheden - zeker als deze liever Indonesië steunen - critiek zullen hebben op de wijze waarop wij Supomo's delegatie sinds haar aankomst hebben behandeld en dat men zal vinden dat wij te ver zijn gegaan bij het verbinden van consequenties aan de onprotocollaire wijze waarop Supomo cum suis in Nederland is aangekomen. Men zou ons kunnen verwijten, dat het stellen van een veelheid (?) van vraagpunten avant met de delegatie te willen spreken fórmeeel wel verantwoord is, maar dat dit weinig in overeenstemming is met de politieke realiteit om te spreken van de uniegeest, en dat onze sinds de aankomst van de delegatie gevolgde politiek bepaald lijkt op uiterste pogingen om steeds verder uitstel der besprekingen te bereiken, daarbij wijzende op de omstandigheid, dat wij deze zware delegatie nu al 3 weken rustig laten antichambren. Men zou zelfs de vraag kunnen stellen of wij de grenzen der redelijkheid niet overschreden door van de RI te verlangen de belofte, dat de kwestie Nieuw-Guinea een eventueel bereikt resultaat over de Unie niet ongunstig zal beïnvloeden (het is waar, dat ik, tijdens de besprekingen met Supomo van deze zomer, zelf het stellen van een dergelijke formule krachtig heb voorgestaan, maar toen lagen de verhoudingen verschillend: het probleem Nieuw-Guinea zou toen niet worden besproken).

Hoewel ik slechts de reacties hier ter plaatse kan beoordelen, maak ik mij geen illusies over de stemming waarin de collega's van Supomo langzamerhand zijn komen te verkeren en over de wijze waarop zij naar Djakarta rapporteren. In dit verband zou ik nog in twijfel willen trekken of Supomo persoonlijk er in slaagt bij Nederlandse Regeringskringen de stemming hier te lande te weerspiegelen: deze zomer slaagde hij - ik spreek uit ervaring - daarin zeker niet. Dit is juist een der redenen waarom aan de 'te pro-Nederlands' geoordeelde Supomo 'zware jongens' zijn toegevoegd.

Kan men zich derhalve indenken, dat onze tegenover de missie Supomo sinds haar aankomst ingenomen houding in bepaalde ook internationale milieus critiek zal uitlokken, bij de kwesties van de Blitar en de Talisse ligt de zaak volkomen tegenover gesteld en rust het odium van eventuele consequenties van Indonesische activiteiten geheel op de Indonesische Regering.

Afgezien van het feit of het onzerzijds tactvol geweest is in de tegenwoordig gespannen verhoudingen met Nieuw-Guinea als inzet, wapenladingen voor Nieuw-Guinea via Indonesische havens te verzenden, heeft de RI zichzelf door het weghalen van de wapenen in een bijzonder moeilijk parket gebracht. Ervan uitgaande, dat de Nederlandse Regering elke gelegenheid zou aangrijpen om zich aan haar uiteraard onwelgevallige besprekingen te onttrekken, deze althans zo lang mogelijk uit te stellen, had de Indonesische Regering moeten voorzien, dat zij door haar handelwijze inzake de Blitar en de Talisse ons een feilloos wapen in handen speelde voor een weigering om de besprekingen te beginnen alvorens de RI volkomen bakzeil had gehaald. Immers

betekende vasthouden aan haar standpunt fundamentele wijziging van de Indonesische these bij de zending van de missie Supomo, met name geen a priori standpunt ten aanzien van de soevereiniteit over Nieuw-Guinea. Internationaal zou de Indonesische Regering haar houding niet kunnen rechtvaardigen en derhalve hopeloos zwak komen te staan.

Daarom had de RI ons uitermate dankbaar moeten zijn dat wij door een tussenvoorstel de Indonesische Regering uit de impasse hebben willen helpen. De sluwe Subardjo begrijpt dit heel goed. Als het aan hem had gelegen was ons tussenvoorstel mijns inziens met beide handen aangenomen, maar Subardjo heeft moeite om politiek minder fijn aanvoelende collega's en de publieke opinie mee te krijgen.

In deze gedachtengang zou ik het volgende advies willen geven:

1. onzerzijds vooral niet verder bij de RI op antwoord inzake de wapenen van de Blitar en de Talisse aandringen; het zou worden geïnterpreteerd als een (volstrekt ongemotiveerd) zwakgebod, dat de RI in de verleiding zou brengen een ander voorstel te doen in de hoop 'er nog iets uit te halen', bij voorbeeld een waarborg, dat de wapenen langs geen omweg naar Nieuw-Guinea zullen worden vervoerd.
2. aan Supomo te begrijpen te geven - liever mijns inziens nog officieel aan de commissie in pleno - dat van ons in alle redelijkheid onmogelijk kan worden verwacht het beginnen der besprekingen zo lang de Indonesische Regering blijft ondermijnen haar eigen uitgangspunt, dat ten aanzien van Nieuw-Guinea geen a priori standpunt zal worden aanvaard, onder aanvoering dat het doen van ons tussenvoorstel te beschouwen is als een volstrekt onverplichte grote tegemoetkoming aan de RI om een goede sfeer te scheppen. Als vanzelfsprekend zou hieraan kunnen worden toegevoegd, dat er voor ons geen enkele aanleiding bestaat tot het betonen van enige verdere tegemoetkoming.

Mocht de RI ons voorstel aannemen, dan wil het mij voorkomen, dat wij met een breed gebaar ons bereid moeten verklaren 'de passer l'éponge' over het jongste verleden en zo spoedig als de Indonesisch delegatie wil de besprekingen laten beginnen. Mij dunk, dat wij in bovengenoemde constructie der onderhandelingen in een diplomatiek tactische sterke positie komen te staan. Een streven onzerzijds tot verder uitstel zou deze positie weer kunnen verzwakken.

Een andere beschouwing inzake de agenda voor de komende besprekingen veroorloof ik mij neer te leggen in een volgend telegram.